

socialmedicinsk tidskrift

Sextiosjunde årgången häfte nr 9 – 10 1990

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, red. sekr.,
Elisabeth Natt och Dag, expedition

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge
Carl-Erik Arthursson, socialchef, Vetlanda
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Arne Borg, direktör, Stockholm
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Jan Ekholm, professor i medicinsk rehabilitering, Stockholm
Axel Fugl-Meyer, professor i medicinsk rehabilitering, Umeå
Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sonja Henriksson, socialbyråchef, Göteborg
Sven-Olof Isacson, professor i socialmedicin, Lund
Ionie Oscarsson, socialchef, Härryda
Ivan Ottosson, socialdirektör, Göteborg
Bengt Scherstén, professor i allmänmedicin, Lund
Sune Sunesson, professor i socialt arbete, Lund
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm
Gösta Tibblin, professor i allmänmedicin, Uppsala
Olle Westling, socialchef, Hofors

Alternativmedicin — ett aktuellt hälsopolitiskt tema

Samtidigt som svensk sjukvård har en hög teknologisk klass har intresset för alternativmedicin ökat i Sverige. Många nya behandlingsmöjligheter har utvecklats. Den svenska läkemedelsindustrin har haft stora framgångar. Vårdmodeller exporteras. Men medicinen kan inte lösa de grundläggande existentiella frågorna. Utopisternas lyckovärld är fortfarande mycket avlägsen.

Behandlingen av sjukdomar har utvecklats från folktro till vetenskap. Medicinsk behandling skall vara baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet. Läkarkåren, det klassiska exemplet på en välutvecklad profession, har haft ett kunskapsmonopol, som genom den ökade allmänbildningen minskat. Läkekonsten är dock mer än vetenskap — det handlar också om ett kvalificerat hantverk och professionella människomöten.

I detta temanummer låter vi olika företrädare, praktiker, forskare och debattörer med olika perspektiv och inställning belysa den flora av alternativa behandlingsmetoder som samlas under begreppet alternativmedicin. I ett efterkrigsperspektiv har tex psykoterapi från att ha varit kvacksalveri, otillbörlig behandlingsverksamhet, fått ett accepterande av myndigheterna i form av legitimering av kompetenta utövare. Metodens status omvärderas som följd av ny kunskap. Det vi idag betraktar som alternativmedicin kan i framtidens ljus värderas

annorlunda. Innan verksamma läkemedel vid högt blodtryck utvecklats var den Kempnerska risdieten med dess låga salthalt en vanlig behandlingsmetod. Läkemedlen kom och dominerade snart hypertonibehandlingen. Nu har i ljuset av biverkningsriskerna vid läkemedelsbehandling kostförändringar, motion och psykologiska metoder återvänt inom vården, särskilt vid måttligt förhöjt blodtryck.

Temanumret består av fyra avdelningar. I den inledande presenterar Nils Ösby alternativmedicinkommitténs (AMK) arbete. Utgångspunkten för AMKs verksamhet var önskemålet att modernisera kvacksalverilagen och se över samhällets stöd och kontroll av en expanderande vårdsektor. Att en expansion skett visas i den andra artikeln, som baseras på aktuella svenska studier.

Den andra avdelningen behandlar förståelseformer och förklaringsmodeller. Läkarna Lynöe och Bygren redovisar de värderingsgrunder för alternativmedicinska teknologier som tillämpades i AMKs forskningsöversikt. Sociolog Ann-Marie Sellerberg försöker förstå alternativmedicinen genom att analysera språkets roll i behandlingen. Vårdforskarna runt Elisabeth Hamrin visar att det går att dokumentera den antroposofiska vården vid Vidarkliniken i Järna.

Den tredje avdelningen behandlar olika metoder inom alternativa sektorn och dess motsvarighet inom hälso- och sjukvården. I detta temanummer kan givetvis inte hela variationsrikedomen i alternativa synsätt och praktik redovisas. Prof Olof Lindahl ger grundsatserna inom den biologiska medicinen. Från Göteborg redovisar läkaren Aina Richter m fl kontrollerade undersökningar av traditionell kinesisk akupunktur och homeopati. Naprapatin presenteras av Helen Berg, ordförande i Naprapatförbundet. Verksamheten vid Alfta Rehabiliteringscenter beskrivs kortfattat som exempel på innovation inom hälso- och sjukvården. Med utgångspunkt i en utvärdering av holistisk cancervård diskuterar Borgenhammar och Rosengren behovet av mer kunskap. Hälsohemmet i Österåsen (Segerbrand) och Tallmogården (Svensson) och hälsohemsiden tillämpad inom primärvården (Westman m fl) belyses i separata artiklar. Hälsokostrådets verksamhet presenteras av Åke Färnlöf.

Den fjärde avdelningen berör det kontroversiella inom alternativmedicinen. Professor Harry Boström redovisar i en kritisk artikel skäl varför vi inte bör vända oss till alternativmedicinen. Carl-Erik Lönnblom, ordförande i Kommittén för Alternativmedicin, pekar på nio skäl att vända sig till alternativmedicinen. Vi redovisar läkarkårens syn på alternativmedicinen utifrån vår stora postenkät till ett slumpmässigt urval av läkarkåren. Avslutningsvis redovisar Lynöe och Svensson synpunkter från läkarföreningarna i antroposofisk medicin och biologisk medicin. Synpunkterna är många och olika i detta kontroversiella ämne.

Krig är en för allvarlig fråga för att bara överlämnas till yrkesmilitären. Behandling av sjukdom är alltför viktigt för att bara lämnas till de yrkesmässigt aktiva, antingen de har sin verksamhet inom hälso- och sjukvården eller inom den alternativa sektorn. Det angår oss alla, därför är det en gemensam angelägenhet.

Vi har alla bidrag att ge i arbetet att förbättra och värna om folkhälsan. Därför vill vi med detta temanummer bidra till den hälsopolitiska debatten kring ett kontroversiellt område, där vi behöver mer kunskaper.

Carl-Gunnar Eriksson

Gästredaktör för detta temanummer är Carl-Gunnar Eriksson, professor i samhällsmedicin vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.